

Tillæg til Vore Kirkegårde bind 18 nr. 5

Foreningen for kirkegårdskultur

Generalforsamling

Foreningen for Kirkegårdskultur afholder dette års generalforsamling på hotel Postgården i Sorø onsdag den 9. juni kl. 13,30.

Dagsordenen er følgende:

1. Valg af dirigent.
2. Beretning 1953/54.
3. Det reviderede regnskab 1953/54.
4. Virksomhedsplan 1954/55.
5. Budget 1954/55.
6. Medlemsbladet.
7. Valg til redaktionsudvalget. På valg er arkitekt *C. E. Bauditz*.
8. Valg af 5 bestyrelsesmedlemmer. På valg er billedhugger *G. Hammerich*, stenhuggermester *P. H. Mohr*, menighedsrådsformand *Vilh. Nielsen* og graver *I. Norlyk*.
9. Valg af revisorer.
10. Fastsættelse af næste års generalforsamling.
11. Eventuelt.

Før generalforsamlingen arrangeres der en frokost for foreningens medlemmer på hotellet kl. 12. Tilmeldelse bedes sendt til hotellet senest to dage før mødet.

Efter generalforsamlingen foretages der under kyndig vejledning besøg på Sorø kirkegårde og i Sorø akademihave.

CARL BAY
stiftsprovst, formand

| *Volmer Rud Nielsen*
sekretær

Nye medlemmer

Afdeling C.

1004. Anlægsgartner Søren Pedersen, Risskov.

Afdeling D.

132. Høylands kommunes herredsgartner, Sandnes, Sverige.
133. Kirkegårdsf. Folke Anderson, Åmål, Sverige.
134. Örs Pastoratskyrkokassa, Dals-Rostock, Sverige.
135. Filipstads kyrka, Filipstad, Sverige.
136. Erik Bäckmans Gravvårdsfirma, Hunnebostrand, Sverige.
137. Karlsborg Stenhuggeri, Karlsborg, Sverige.
138. Assistent Ingvar Tiveskog, Karlstad, Sverige.
139. J. Sundfeldts Stenhuggeri, Säffle, Sverige.
140. Säffle kyrkogård, Säffle, Sverige.
141. Kirkegårdsf. Ascar Ekched, Ulricehamn, Sverige.
142. A. B. Gravkonst, Västervik, Sverige.

143. Brdr. Styrenius Stenhuggeri, Västervik, Sverige.

144. Nilsson & Söner Stenhuggeri, Västervik, Sverige.

Gardens of Remembrance

Forfatteren til artiklen i hovednumret s. 26—28 har bedt om, at man vil læse de nederste linjer i spalte 1, s. 27, således: På et vist tidspunkt må man selvfølgelig sige nej tak til sådanne „gaver“, der ligesom træerne kræves betalt med en stor overpris.

Dömle-konferens om gravvårdskultur

Biskop *Runestam* inbjöd till en konferens om kyrkogårdsvård, speciellt gravvårdar, den 30—31 januari på den gamla förnåma Dömle herrgården, som numera är stiftsgård i Karlstad stift. Över 100 personer hade åttlytt kallelsen: prästmän, representanter för kyrkogårdsföreståndare och kyrkvaktere, ombud för många gravvårdsfirmor, arkitekter, som arbeta med kyrkogårdsvård, kyrkoråd och medlemmar av kyrkogårdsnämnder m. fl.

Biskopen öppnade konferensen på lördagsmiddagen med att hälsa de närvarande välkomna.

Många föredrag hölls. På lördagen voro professor *Erik Lundberg* (Stockholm) och professorskan *Else Dahl* från Hjo huvudtalare. På söndagen visades hela serier bilder från kyrkogårdar med gravvårdar av olika skapnad i varierande miljöer. Långt ifrån allt var vackert, men därför var det ju som denna konferens kommit till. Inledningsföredrag till bilderna hölls av trädgårdskonsulent *E. Jacobsson*, stadsträdgårdsmästare *Karl Fredby* och trädgårdarkitekt *Sam. Kaldén*. Ytterligare föreläsningar hölls av fabrikör *S. Steiner* från Kristinehamn och arkitekt *Claes Laurent* från Stockholm över ämnet: „Vad kan göras föratt få fram en bättre gravvårdsstil.“

Alla föredragen följdes av livlig diskussion och konferensen mynnade ut i en stor debatt om vad som kan göras för att få fram en bättre gravvårdskultur. En sjuannakommitté tillsattes bestående av representanter för Kyrkan, för pastoratsförbundet, för stenindustrin och gravvårdsfirmorna, för kyrkogårdsföreståndarna, för kyrkvaktarna, för de hembygdsvårdande in-

tressena, samt för diakonistyrelsen en representant, som styrelsen själv får utse.

Som riktlinjer för denna kommitté sattes: 1) att arbeta vidare med hithörande frågor, 2) att beakta frågan om tillsättandet av ett centralt konstnärsligt råd, 3) att överväga möjligheterna och lämpligheten av att utge en bok, upptagande lämpliga inskriptioner på vårdarna ifråga om bibelord, psalmverser etc. samt bilder och förslag till gravvårdar, 4) framlägga förslag och riktlinjer för försäljning av gravvårdar, 5) undersöka möjligheterna av en riksförening för kyrkogårdskultur, 6) utreda och framlägga förslag om utbildning av kyrkogårdspersonal.

Till sist riktade kontraktsprosten Mellkvist några avskeds- och tacksamhetens ord till biskopen. Alla de närvarande hyste helt visst den förhoppningen, att ett gott resultat skulle bli följden av konferensen till nytta för hela landet.

Else Dahl.

Fra danske dagblade

¹⁰/₁₂ (Sjællands Stiftstid.): Mern kgd.s udvidelse skal nu realiseres.

¹⁰/₁₂ (Frederiksborg Amts Avis): Arbejdet med den ny centralkgd. i Lyngby skal nu realiseres (*Plum og Iversen*).

¹⁵/₁₂ (Flensborg Avis): Ulkebøl anlægger annexkirkegård (havearkitekt *Johannes Tholle*).

¹⁷/₁₂ (Amtsbladet, Holstebro): Kgd.s-udvidelsen i Haderup afleveret (havearkitekt *Johannes Tholle*, anlægsgartner *Ernst Andersen* m. fl.).

¹⁹/₁₂ (Ny Tid, Ålborg): Nørre Uttrup ønsker egen kgd.

¹⁹/₁₂ (Holbæk Amtstidende): Holbæk St. Nikolaj kgd. 100 år (inspektør *H. D. Ørsted-Hansen*).

³⁰/₁₂ (Vestkysten): Varde byråd køber den gamle kgd. for at udlægge den til parkeringsplads.

³¹/₁₂ (Horsens Avis): Saneringsplan for Horsens omfatter flere ny kgd.

1954.

²/₁ (Venstres Folkebl.): Ud. af Finderup kgd. (Sjælland) indviet nytårsdag af provst *Kragh-Müller* (havearkitekt *Brejholt Nielsen*, anlægsgartner *Kjul*).

⁵/₁ (Viborg Amts Social-Dem.): Kirkeministeren på besøg i Finderup (v. Viborg) ang. kirkegårdsudvidelsen.

⁶/₁ (Fyns Tid.): Ud. af Thurø kgd. bortgivet efter licitation til entreprenør og graver *L. Dinesen* (kr. 20.228).

⁷/₁ (Løgstør Avis): Hyllebjerg kgd.s udvidelse blev i går indv. (havearkitekt *Johannes Tholle*).

⁹/₁ (Korsør Avis): Ud. af Korsør kgd. blev i

dag indviet af pastor *Birke* (inspektør *O. Raahauge-Askegaard*; område c. 60.000 m²).

¹⁴/₁ (Berl. Morgen): 1197 allierede soldater har grave i Danmark.

¹²/₁ (Demokraten): Åby kommune udnytter vintertilskudet ved udv. af kgd. (kr. 82.600).

¹²/₁ (Berl. Tid.): Den ny centralkgd. i Lyngby vil koste 3,3 mill. kr.

¹²/₁ (Loll. Tid.): Retten skal sættes på Horslunde kgd. i strid om gravsted.

¹²/₁ (Holbæk Amts Venstreblad): Ud. af Tveje-Merløse kgd. sker efter plan fra inspektør *H. D. Ørsted-Hansen*.

¹⁴/₁ (Vejle Amts Folkebl.): Sognerådet i Hover skænker grund til kgd. i Grejsdalen.

¹⁴/₁ (Bornholmeren): Kgd. i Allinge udvides med 3000 m².

¹⁵/₁ (Sydsjæll. Soc.-Dem.): Skal arkitekten bestemme Østre kgd.s parkeringsforhold (i Næstved)?

¹⁶/₁ (Roskilde Soc.-Dem.): Roskilde Østre kgd. skal udvides med 19.000 m².

¹⁹/₁ (Jyllandsposten): Mindets have (om Garden of Remembrance, skolebestyrer *Magnus Lund*).

²³/₁ (Frederiksborg Amts Avis): I morgen indvies udvidelsen af Frederikssunds kgd. af pastor *Sv. Lerbeldt* (havearkitekt *Johannes Tholle*, anlægsgartner *Toxværd*).

²³/₁ (Næstved Tid.): Forslag om rejsning af fællesmindesmærke for amerikanske flyvere på Svind kgd.

²⁶/₁ (Århus Amtstid.): Der påtænkes udvidelse af Risskov kgd.

²⁹/₁ (Fyns Stiftstid.): Der indrettes urnehave i tidligere grusgrav på Odense Assistens kgd.

²⁹/₁ (BT): De tyske soldater ventes hjemført fra danske kgd.

³⁰/₁ (Frederiksborg Amts Avis): Strid om gravstedsret afgjort ved højesteret.

¹/₂ (Thisted Amts Avis): Hvidbjerg kgd. udvides.

¹⁰/₂ (Soc.-Dem.): Glostrup ny kgd. kommer til at koste en halv mill. kr. (insp. *S. Hansen*).

¹¹/₂ (Løgstør Avis): Års menighedsråd ønsker at overtage skolehaverne til udv. af kgd.

¹⁴/₂ (Fyns Tid.): Ringe kgd. reguleres og lægges i terrasser (graver *Hans Larsen*).

¹⁵/₃ (Randers Dagbl.): Randers krematorium indviet af biskop *Skat Hoffmeyer*.

¹⁷/₂ (Berl. Tid.): Overenskomst om de engelsk-canadiske krigergrave i Danmark.

¹⁸/₂ (Ny Dag): Planer om omlægning af Brarup kgd.

²³/₂ (Roskilde Tid.): Et krematorium i Roskilde?

²⁴/₂ (Frederiksborg Amts Avis): Der er snart ikke mere plads på kgd. i Hillerød.

$\frac{2}{3}$ (Viborg Stifts Folkebl.): Udv. af kgd. i Vium godkendt, dog må det gamle stendige ikke fjernes.

$\frac{2}{3}$ (Roskilde Dagblad): Tilladelse til begravelserne på Gråbrødre kgd. i Roskilde forlænget til 1965.

$\frac{1}{3}$ (Viborg Amts Soc.-Dem.): Finderup sogn får overladt jord til udv. af kgd. (havearkitekt *Johannes Tholle*).

$\frac{5}{8}$ (Hejmdal): Reguleringen af Åbenrå kgd. påbegyndes snart (*R. Christensen*).

$\frac{12}{3}$ (Viborg Soc.-Dem.): Viborgs krematorieplaner til debat i ligbrændingsforeningen.

$\frac{14}{3}$ (Loll. Tid.): Nakskovs ny kgd. skal anlægges til sommer (havearkitekt *Johannes Tholle*).

$\frac{17}{3}$ (Venstres Folkebl.): Amtsrådet giver Finderup sogneråd lov til at yde tilskud ved anlægelse af Finderup kgd.

$\frac{17}{3}$ (Ny Tid): 40,2 % kremationer i Ålborg.

$\frac{20}{3}$ (Nordsjæll. Soc.-Dem.): Skovkgd. ved Teglgårdssøen i Hillerød?

$\frac{22}{3}$ (Roskilde Dagbl.): Frederiksberg skal have kgd. i Brøndbyøster.

$\frac{22}{3}$ (Skanderborg Amts Avis): Bryrup kgd. har for kr. 2500 købt areal for udv. af kgd.

Fra norske dagblade

$\frac{20}{11}$ (Tromsø): Ny kgd. på Tromsøya under planleggn.

$\frac{21}{11}$ (Telen): Atrå kgd. blir utv. med et mål.

$\frac{1}{12}$ (Rjukan Dagbl.): Kgd. i Heddal trenger en oppussing.

Fra svenske dagblade

$\frac{22}{12}$ (Sydsvenska Dagbl.): Inventeringen av gravplatser snart slutförd (i Lund).

$\frac{1}{2}$ 54 (Vermlands-Tidningen): Gravkulturen bör höjas, ansåg Dömle-konferens (jevnd. tillægss. 25—26).

Fra tidsskrifterne

American Cemetery nov.: Plan now for Memorial Day (landscape architect *George E. Mac Clure*). Sylvan Abbey, — one of Florida's Newer Cemeteries. Many noteworthy features found in Cleveland's new Westwood Abbey. — Dec.: West view in Pittsburg has interesting background: Repatriation of war dead in Korea began on Christmas day in 1950 (Col. *John O. Martz*). Modern methods in the Cemetery Office. Jan.: Rock Creek — "An historic Shrine dedicated to the Ages". Were in the Era of Garden Development (*Richard Todd*). — Febr.: New catholic Cemetery in Seattle, Wash, is

dedicated. Plan Restoration of old Burial Plots in Connecticut. Linden Hill — one of New York's best known jewish Cemeteries.

Byplan nr. 28: Eldbegängelse och markbesparing. Kring en motion i Sveriges riksdag (civilingenjör *Per Gust Blidberg*). — Nr. 29: Begravelse (om konkurrencen i Lyngby; jvnf. VK. XVII pag. 90—96).

Der Naturstein nr. 1: Aus dem Grabmalschaf-fen der lebenden Steinmetzgeneration (m. billeder). Nr. 2: Die Gräberstrasse in Pompeji. Nr. 3: Symbolik (korsmotiver).

Gartner-Tidende nr. 52: Fra Gl. Skagen kirke-gård (*Ole Olsen*). 1954: nr. 8: Mindelys (*Henry E. Nielsen*).

Hus og Hjem 59. årg. nr. 1: Grundtvigs grav og Køge Ås.

Ignis nr. 12: Kolumbariet i helgedomen (kyrkoherde *Arvid Lund*). — Nr. 1: Den inre utsmykningen av Västerås krematorium. Invgningen av Västerås krematorium. Spredte træk fra en studierejse til England (skolebestyrer *Magnus Lund*). — Nr. 2: Exhumeringarna med eldbegängelse (*O. Övden*). Garden of Remembrance (skolebestyrer *Magnus Lund*).

Kriegsgräberfürsorge nr. 12: „Ich hatt' einen Kameraden“ (til Volksvertrauertag 1953). Am Volksvertrauertag auf deutschen Soldatenfriedhöfen im Auslande. Pilgerfahrt der Treue zu den 8000 deutschen Gräbern in Tunesien. Das Abkommen mit Norwegen unterzeichnet. — Nr. 1: Der Ehrenfriedhof im Lohrer Wald. Soldatenfriedhof Bad Dürnheim (Schwarzwald). Bergung der Toten in Nordafrika beendet. Brücke zu den toten Soldaten im Elsass. Feierstunde an den instandgesetzten Gräbern in Athen. Links die Finnen — rechts die Deutschen (i Åbo i Finland). — Nr. 2: Viele hunderttausend Gräber in Ruszland. Hamburg-Ohlsdorf. Deutsche Soldatenfriedhöfen in Südtirol. Kriegsgräberreisen im Jahre 1954.

Landsbygraveren nr. 12: Tanker op imod jul (kirkegårdsarbejde m. m.; *A. Qvist Lauritsen*). Jordfæstelse eller ligbrænding (fortsat; *Emil Böttiger*). 1954 nr. 1: Om løg- og knoldvækster (*H. T. T.*). Forbundet af kirkefunktionærer. — Nr. 2: Forbundet af kirkefunktionærer (Konsulent *M. Holm-Pedersen*).

Minnesliste for hagedyrkere 1954: Kirkegårds-stell (hagearkitekt *Karen Reistad*).

Norsk hagetidende nr. 2—3: Russisk krigskirkegård på Tjøtta i Nordland.

Steinmetz und Bildhaver nr. 12: Neuer alter Friedhof (München). — Nr. 1: Idee und Gestal-

ting (gravmæler). 1954: Idee und Gestaltung. — Nr. 2: Grabmalgestaltung in der Schweiz.

Viola nr. 7: Gravvårdskulturen bör höjas. Konferenskrav från Dömle stiftsgård (jvnf. referat s. 25—26).

Vor Kyrka nr. 6: Gravvårdar (trädgårdsarkitekt *Samuel Kaldén*).

Bog anmeldelser

Max Marggraf: Das Chrysanthemum, sein Formenreichtum und seine Kultur. 8°, 127 s. Eugen Ulmer, Ludwigsburg 1954. (Hefte nr. 11 i rækken »Grundlagen und Fortschritte im Garten-, Obst- und Weinbau«). DM 4,80.

Dette hefte udkom nu i femte oplag bearbejdet af Albert Vogelmann og beskæftiger sig med chrysanthemum til frilandskultur og drivning. De mange sorter, deres kulturværdi, sygdomme og kulturkrav er indgående behandlet og suppleret med oplysninger om de nyeste erfaringer om sorter og kulturmetoder som kunstigt lys, gødning og varmebehandling.

Ursula Hansen.

Ove Hassler: Kortfattad handbok i kyrkogårdsvård. 8°, 64 s. Tidsskrift för pastoralförvaltning. Linköping, 1954, i distribution. Sv. kr. 3,00.

I serien af håndbøger har det svenske præsteforbund udgivet dette skrift, der redigeres af *Ove Hassler* med bistand af professorinde *Else Dahl* og trädgårdskonsulent, trädgårdsarkitekt *Eric Lind*. Artiklerne er bl. a. om det viede område, planlægning, vedligeholdelse og forvaltning af kirkegården, samt afsnit om gravstedets anlægning og monumentering m. m., ledsaget af et halvt hundrede illustrationer. Utvivlsomt en nyttig bog i bestræbelserne for en bedre kirkegårdskultur i Sverige.

J. E. Ohlsens enkes frøhandel har i anledning af firmaets 150 års beståen foruden et nydeligt katalog også udsendt et stateligt skrift, der er forsynet med fine stregillustrationer af *Gerda Ploug Sarp*, og som kaldes fagstof for fagfolk. Vi gratulerer og benytter lejligheden til at takke for lån af diverse clichéer til bladet.

Frederik Johansson Gartneri 1878—1953 hedder et andet jubilæumsskrift, som er tilsendt os fra Oslo, og hvis tilrettelægning er sket ved bibliotekar *Torfinn Skard*.

Norsk Hagebruksbibliografi 1694—1944 ved *Torfinn Skard*. 8°. 144 s. Det norske hageselskap. Oslo 1953.

Indeholder systematisk opstilling af artikler og biografiske oplysninger, alt velordnet. Det

er forbløffende lidt, der findes om kirkegårde (pag. 33), og vi ville synes, der måtte kunne have været mere (jvnf. VK XVII pag. 99).

Föreningen Sveriges kyrkogårdsföreståndare. Handlingar från kongressen i Gävle 4—6 augusti 1953. Fol. 36 s. plus 5 bilag.

Med sædvanlig omhu foreligger det nye årsskrift i sirligt udstyr og med sagligt og fængslende indhold til et godt eksempel for andre foreninger på begge sider af Øresund.

Hans van Bracht: Grabmale aus Naturstein. 8°, upag. Georg D. W. Callwey. München, 1952.

Denne lille og nydelige bog på krideret papir med gode gengivelser af gravmæler er udsendt af tidsskriftet *Steinmetz und Bildhauer*, og man må ikke tro, at der med natursten menes kampesten (som i Danmark); der menes naturmaterialer i modsætning til f. eks. cement. Der vises adskillige gode eksempler på god udnyttelse af stenfladen — også eksempler på fortjenstmæssig udnyttelse af sten, som kun må være lave.

J. L. Bleddall: Colour Hedges. 8°, 96 s. Faber & Faber. London 1953. 7 s. 6 d.

Hække er et meget vigtigt motiv i vore dages kirkegårde, og selv om arbejdere og maskiner stønner under de mange kilometer, der skal klippes, slipper vi ikke helt af med dem, hvorfor en lille bog om dem nok kan være på sin plads. Og selv om bogens titel får en til at tro, det er brogede hække, der hyldes, er dette ikke tilfældet. Det er hovedsagelig blomstrende (og ikke mindst uklippede) hække, der behandles. Forfatteren har tidligere skrevet en større bog om hække for gårde og haver.

Kirkelove. Ved August Roesen. 8°, 186 s. O. Lohses efterf., København 1953. Kr. 12,50.

Med undertitel: Et udvalg af gældende love vedrørende kirkelige forhold med sagregister, — har fuldmægtigen i kirkeministeriet udgivet denne bog, der uden indledning eller nogen art kommentarer indeholder ordlyden af 15 nugældende love vedrørende. Det kan naturligvis være praktisk at have nogle legale forskrifter i lommen eller på hylden, men kirkegårdsfolk vil unægtelig savne det aktuelle og sidste nye: Den kgl. *anordning* om kirkegårde af 1953; denne så lidt som andre anordninger findes ikke i bogen.

Wilhelm Schacht: Der Steingarten und seine Welt. 8°, 212 s., Eugen Ulmer, Ludwigsburg 1953. DM. 18,—.

Det er en herlig bog, som her forøger litteraturen om sten i haveanlæg og stenplanters kultur. Til den udførlige text slutter sig 84 illustrationer foruden 14 farvetavler. Foruden den na-

turlige stenhaver, den arkitektoniske, tømuren, stenbedet og mosebædet har man også et avsnit om de moderne engelske „trug-haver“, der nærmest svarer til vore japanhaver. Også kirkegårdsfolk har brug for at kende stenhaverne; kan det end ofte være svært at indpasse motivet i et hækindrømmet gravsted, må det dog undertiden gøres, — udenfor hækkene er det strax lettere, og tømurene af kasserede gravmæler indbyder jo stærkt til brug af stenplanter.

Resolutioner m. m.

(fortsat fra pag. 20)

Saaledes foranlediget skal man ... herved tjenstlig meddele til Efterretning og videre Bekendtgørelse, at Ministeriet med Deres Højærværdighed er enig i, at Sognepræst O. O. har været berettiget til at nægte at foretage den ommeldte Begravelse, samt at Sognepræst N. N. ikke er pligtig at foretage kirkelige Handlinger udenfor sit Pastorat.

Det bemærkes herved, at den afdødes Paarørende kun har haft Ret til at faa Begravelseshøjtideligheden — og eventuelt Jordpaa-kastelsen — foretaget i A. Kirke, medens selve Jordfæstelsen da maatte have fundet Sted uden Sognepræstens Medvirken.

Det bemærkes endvidere, at Kirkebetjeningen i B. ikke har været pligtig at medvirke ved den omhandlede Begravelse, ... idet den paa-gældende kirkelige Handling ikke kan siges at være foretaget paa den stedlige Sognepræsts Vegne, efter at denne med Hjemmel i Loven udtrykkelig havde nægtet at medvirke. Med Hensyn til Kirkebetjeningens Ordning i saadanne Tilfælde skal man henvise til Bestemmelserne i Lovens § 21, Stk. 4, hvorefter den Præst, som forretter den kirkelige Handling, paa eget Ansvar kan lade Kirkebetjentens Arbejde udføre af en anden til Folkekirken hørende Person, som han finder skikket dertil, og som han dertil kan formaa.

Efter den Anledning, Sagen dertil giver, skal man endelig bemærke, at Ministeriet vilde finde det ønskeligt, om den stedlige Sognepræst under Forhold som de her anførte stiller sig saa imødekommende, som Omstændighederne tillader det, saaledes som det iøvrigt ogsaa er oplyst, at Sognepræst O. O. tidligere har gjort, idet det hyppigt vil være vanskeligt for den Sognepræst, til hvis Menighed den afdøde har hørt, at undslaa sig, trods det at han ikke er pligtig at fungere udenfor Pastoratet, og trods de praktiske Vanskeligheder, der hyppigt vil

være forbundet med en saadan Tjeneste udenfor Pastoratet.

Kirkeministeriets Skriv. (28/11 1946) (til Arbejds- og Socialministeriet) ang. **Vedligeholdelse af Gravsteder, som efter Begæring af det sociale Udvalg er udlagt til ubemidlede uden Vederlag.**

Ved hoslagt at tilbagesende den med Arbejds- og Socialministeriets Skrivelse af 12. September d. A. hertil til Erklæring oversendte Sag, hvorunder der af Kirkeværgen ved Løgstør Kirke er rejst Spørgsmaal om, hvem Vedligeholdelsen af de af Socialudvalget i Løgstør i Henhold til § 25, Stk. 1, i Lov Nr. 282 af 30. Juni 1922 om Vedligeholdelse af Kirker og Kirkegaarde rekvirerede gratis Gravsteder til ubemidlede paahviler, skal man efter Brevveksling med Stiftsøvrigheden over Viborg Stift tjenstlig meddele til Underretning, at saafremt der ikke fra anden Side sørges for de omhandlede Gravsteders sømmelige Vedligeholdelse, paahviler det Kirken at drage Omsorg herfor. Kirken er i Henhold til § 23, Stk. 2, i fornævnte Lov i saa Fald berettiget til at lade Gravstederne ryddeligøre og besaa med Græs eller gruslægge, idet det tilkommer Menighedsraadet som Kirkebestyrelse at afgøre, om man ønsker — paa Kirkekassens Regning — at lade Gravstederne vedligeholde i noget større Omfang end det, hvori Menighedsraadet i Henhold til sidstnævnte Lovbestemmelse er pligtigt at drage Omsorg for Vedligeholdelsen.

Kirkeministeriets Skriv. (9/12 1946) (til Frederiksberg Kommunalbestyrelse) ang. **en Ændring i Reglement for Begravelsesvæsenet paa Frederiksberg, forsaavidt angaar Bestemmelserne om Honorarer for Korsang og Orgelspil i Kirkegaardskapellerne.**

3/4 1947 Kirkeministeriets Approbation paa saalydende ændrede Affattelse af Bestemmelserne om Takster for Ligbærere i § 26, 2. Stk., i Reglement for Begravelsesvæsenet paa Frederiksberg.

3/4 1947 Kirkeministeriets Approbation paa Regulativ for Ligbæring i Slagelse Købstad.

Kirkeministeriets Skriv. (9/1 1947) (til Stiftamtmanden og Biskoppen over Aarhus Stift) ang. **den i Danske Lov 2—15—5 paabudte Morgenringning med Kirkeklokkerne.**

I et med Hr. Stiftamtmandens og Deres Højærværdigheds Skrivelse af 14. December 1946 hertil indsendt Andragende har Provstiudvalget for Randers Nørre og Sønder Herreders Provsti forespurgt, hvorvidt Provstiudvalget bør tolerere, at Morgenringningen i A. Kirke undlades hvert Aar i Tiden fra den 1. Novem-

ber til den 1. Marts, hvilket ifølge Oplysning fra A. Menighedsraad er „en gammel stedlig Skik“.

I Anledning heraf skal man tjenstlig meddele . . . at Provstiuudvalget maa paalægge A. Menighedsraad at genindføre den i Henhold til Danske Lov 2—15—5 paabudte Morgenringning.

Kirkeministeriets Skriv. (20/1 1947) (til Stiftamtmanden og Biskoppen over Fyens Stift) ang., hvorvidt **Gravere ved Landsbykirkegaarde har Krav paa Lønforhøjelse efter Præstelønningsloven af 12. Juli 1946.**

Kirkeministeriets Skriv. (24/1 1947) (til Korsør Byraad) ang. her i Landet værende **Kriggergrave, i hvilke er begravet britiske Soldater, som er faldne i Verdenskrigen 1939—46 (jævnfør VK, XVII pag. 22—23).**

Kirkeministeriets Skriv. (30/1 1947) (til Stiftamtmanden og Biskoppen over Ribe Stift) ang. **Menighedsraadets Beføjelse til at afskedige Kirkebetjente.**

I et med Stiftsøvrighedens Skrivelse af 20. December f. A. hertil indsendt Andragende har Organist ved A. Kirke, Fru N. N., der er opsagt fra sin nævnte Stilling, forespurgt, om Opsigelsen, der var uden nærmere Begrundelse, er lovmedholdelig, samt om Menighedsraadets Formand — som sket i nærværende Tilfælde — paa egen Haand har kunnet tage Bestemmelse om Opsigelsen, uden at nærmere Forhandling herom har fundet Sted paa et Menighedsraadmøde.

I Anledning heraf skal man tjenstlig meddele . . . , at Menighedsraadet i Medfør af Bestemmelsen i Lov Nr. 281 af 30. Juni 1922 om Kirkers Bestyrelse m. m., § 9, Stk. 4, er berettiget til at meddele enhver af Kirkens Betjente Afsked med passende Varsel (i Reglen ikke under 3 Maaneder), og at Bestemmelse om Afskedigelse af en Kirkebetjent ikke kan træffes af Formanden paa egen Haand, men maa træffes af Menighedsraadet i et behørigt indvarslet Menighedsraadmøde.

Kirkeministeriets Skriv. (1/2 1947) (til Stiftamtmanden og Biskoppen over Haderslev Stift) ang. **Afslag paa et Andragende om Indvielse som Kirke af et Kirkegaardskapel, der senere paatænkes benyttet tillige som Krematorium.**

Med Henvisning til Hr. Stiftamtmandens og Deres Højærværdigheds Skrivelse af 24. f. M. vedrørende det af Menighedsraadet for Skt. Nikolaj Sogn i Vejle hertil indsendte Andragende om Tilladelse til, at det i Henhold til Skrivelse herfra af 13. Juli 1940 opførte Kapel paa Søndre Kirkegaard i Vejle maa blive indviet som

Kirke, skal man meddele, at Ministeriet af Hensyn til Sagens principielle Betydning den 8. August 1946 udbad sig en Udtalelse fra samtlige Biskopper, særlig ogsaa under Hensyn til, at det paagældende Kirkegaardskapel er opført saaledes, at det — som paatænkt — senere kan tages i Brug tillige som Krematorium.

Ministeriet maatte ønske at høre Biskoppernes Mening om, hvorvidt det kan anses for forsvareligt, at der i en som Kirke indviet Bygning tillige findes Krematorium, hvori Ligbrændinger foretages. Man vedlagde samtidig Afskrift af en fra kgl. Bygningsinspektør, Arkitekt V. Norn indhentet Erklæring af 21. Marts 1946, hvori Bygningsinspektøren blandt andet fremsætter nogle almindelige Betragtninger, der ud fra kirkearkitektoniske Synspunkter udtaler Betænkelighed ved, at der gives Tilladelse til at indvie Kirkegaardskapeller som Kirker.

Af de indkomne Erklæringer fremgaar, at nogle af Biskopperne efter Omstændighederne finder at kunne gaa med til den ansøgte Ordning, hvorimod Flertallet af dem udtaler Betænkelighed ved en saadan Sammenblanding af Kirke og Krematorium.

Afgørende for Ministeriet maa imidlertid den Omstændighed være, at Indvielse af et Kirkegaardskapel til Kirke vil medføre, at de for Kirkers Brug gældende Lovbestemmelser fremtidig maa bringes til Anvendelse paa den tidligere Kapelbygning, hvilket f. Eks. vil bevirke, at de i Lov af 19. April 1907 om forskellige Forhold vedrørende Begravelser omtalte borgerlige Begravelser eller Begravelser af Personer, der staar uden for Folkekirken, ikke mere vil kunne foretages fra et til Kirke indviet Kapel.

Ministeriet maa derhos finde, at ogsaa de i den kgl. Bygningsinspektørs fornævnte Erklæring af 21. Marts 1946, hvoraf Afskrift vedlægges, fremførte kirkearkitektoniske Betragtninger i Almindelighed maa gøre det betænkeligt at tillade Indvielse af Kirkegaardskapeller til Kirker, da der derved kan risikeres en Sænkning af de Krav, som hidtil har været stillet til en Kirkebygning arkitektoniske Udformning.

Det maa endelig bemærkes, at Forening af Krematorium og Kirke i samme Bygning vil kunne medføre særlige Vanskeligheder, idet Bygningen da som Krematorium kommer til at staa under Tilsyn af Justitsministeriet i Medfør af Bestemmelserne i Lov om Ligbrænding af 14. Marts 1931, medens den som Kirke staar under Tilsyn af nærværende Ministerium.

Med Henvisning til alt ovenfor anført finder Kirkeministeriet derfor ikke at kunne imødekomme det ansøgte.*)

Kirkeministeriets Skriv. (½ 1947) (til Selskabet „Det hvide Kors“) hvori — i Anledning af, at Selskabet „Det hvide Kors“ i et til Ministeriet indgivet Andragende af 7. August 1946 havde forespurgt, om der er noget til Hinder for, at Selskabets Banner medbringes i Kirken ved Begravelser af Selskabets Medlemmer — efter Brevveksling med Biskopperne over Københavns og Fyens Stifter meddele, at der under Hensyn til det i Sagen oplyste om Selskabets Formaal og Bannerets Udseende intet er til Hinder derfor, men at Tilladelse hertil i hvert enkelt Tilfælde i god Tid inden Begravelsen — senest Dagen forinden — gennem vedkommende Medlems Familie maa søges hos den Præst, der skal forrette Begravelsen, jfr. Ministeriets Cirkulære af 17. Oktober 1911.

Kirkeministeriets Skriv. (½ 1947) (til Stiftamtmanden og Biskoppen over Aarhus Stift) ang., at der ikke kan anordnes Ekspropriation til Erhvervelse af et Areal til Parkeringsplads ved en Kirke eller Kirkegaard. Loven ændret 1947, hvorefter der kan eksproprieres. Red. Anm.

Kirkeministeriets Skriv. (½ 1947) (til Sagsfører Joh. H. Clausen, Næstved) ang. Udmeldelse af Vurderingsmænd til Vurdering af et til Brug ved Anlæggelse af en ny Kirkegaard eksproprieret Areal.

I Anledning af, at De i Skrivelse af 4. Februar 1947 har forespurgt, hvilken Fremgangsmaade der vil være at følge med Hensyn til Udmeldelse af Vurderingsmænd til Vurdering af det ca. 11,3 ha store Areal paa Næstved Mark, som ved Ministeriets Skrivelse af 23. Januar 1947 er eksproprieret til Brug ved Anlæggelse af en ny Kirkegaard i Næstved Købstad, skal man meddele, at Reglerne i den hoslagt tilbagefølgende, af Indenrigsministeriet under 16. August 1935 stadfæstede Vedtægt for Gader og Veje i Næstved af 9. April 1934 ikke vil kunne bringes til Anvendelse i det foreliggende Tilfælde, hvor det ikke drejer sig om et kommunalt Anliggende, men at Udmeldelse af Vurderingsmænd i det heromhandlede Øjemed maa ske efter de herom i Forordning af 23. April 1845 om Jords Afstaaelse til Kirkegaardes Udvildelse indeholdte Regler.

Kirkeministeriets Skriv. (½ 1947) (til Stiftamtmanden og Biskoppen over Viborg Stift)

ang. nogle Bestemmelser i en Kirkegaardsvedtægt, herunder om Adgang til gratis Gravplads for samtlige de Personer, der ved deres Død er bosat i Sognet.

Med Henvisning til tidligere Brevveksling, senest Stiftsøvrighedens Skrivelse af 24. Maj 1946 vedrørende Opførelse af et Lighus paa Vejrum Kirkegaard paa Kommunens Bekostning samt Ændring i Kirkegaardsvedtægten, saaledes at der skabes lige Ret for alle Sognets Beboere til at erhverve gratis Gravplads paa Kirkegaarden, skal man meddele til Efterretning og videre Bekendtgørelse, at der ikke vil være noget til Hinder for i Kirkegaardsvedtægten at optage en Bestemmelse om, at samtlige Personer, der ved deres Død er bosat i Sognet — altsaa ogsaa udenfor Folkekirken staaende Personer — skal have Adgang til gratis Gravplads, jfr. Forudsætningen herom i Lov Nr. 282 af 30. Juni 1922 § 25 Stk. 1.

Det tilføjes, at Ministeriet skal have det overladt til Stiftsøvrigheden at approbere de dertil sigtende Ændringer i den hoslagt tilbagefølgende Kirkegaardsvedtægt, i hvilken Forbindelse man tillige skal henlede Opmærksomheden paa, at Bestemmelsen i Vedtægtens § 5 om, at der er Adgang til gratis Udlægning af Familiegravsteder og gratis Fornyelse af Gravstedsretten, ikke er stemmende med Reglerne i ligenævnte Lovs § 25, Stk. 2, jfr. Ministeriets Skrivelse af 9. August 1928 og 30. September 1929, og derfor bør ændres.

Efter den Anledning, Sagen dertil giver, skal man derhos bemærke, at der efter stedfunden Brevveksling med Indenrigsministeriet, jfr. Skrivelse herfra af 22. Juli 1946 vedrørende Bøvling Kirkegaard, ikke er noget til Hinder for, at der, om ønskes, af Kommunen ydes et aarligt Tilskud til Kirkegaardens Vedligeholdelse.

Kongl. Stadfæstelse (¹³/₂ 1947) (udfærdiget gennem Kirkeministeriet) paa Fundats for forhenværende Gaardejer i Taaning Valdemar Jacobsens og Hustru Agnes, født Hougaard, og forhenværende Lærer og Kirkesanger i Taaning Christen Nielsen Hougaards og Hustru Rasmine Olivia, født Baltzersens, Gravstedslegat til Taaning Kirke, Voer Herred, Skanderborg Amt.

Kirkeministeriets Skriv. (¹⁸/₂ 1947) (til Stiftamtmanden og Biskoppen over Ribe Stift) ang. Valgmenighedsmedlemmers Ret til at blive begravet paa Sognekirkegaarden.

I et med Stiftsøvrighedens Skrivelse af 10. Januar d. A. hertil indsendt Andragende har Provst for Malt, Andst og Slaugs Herreder N. N. forespurgt, om et Medlem af Skanderup Valg-

*) Jfr. kgl. Resolution af 27. Juni 1947 med Note; se senere.

menighed, der har egen Kirke og Kirkegaard i Skanderup Sogn, har Krav paa at blive begravet paa Sognekirkegaarden, naar den paagældende ikke har Gravsted paa samme.

I Anledning heraf skal man tjenstlig meddele til Efterretning og videre Bekendtgørelse, at uanset at der i Sognet findes en særlig Kirkegaard for Valgmenighedens Medlemmer, maa disse i Medfør af Bestemmelsen i § 12, Stk. 1, i Lov om Valgmenigheder af 15. Maj 1903 have Ret til at blive begravet paa Sognekirkegaarden paa lige Fod med de til Sognemenigheden hørende Medlemmer af Folkekirken.

Kirkeministeriets Skriv. (5/3 1947) (til Stiftamtmanden og Biskoppen over Københavns Stift) ang., at der ikke kan antages at være Hjemmel til at yde Provstiudvalgets bygningskyndige Synsmand et særskilt Vederlag for Syn over Kirkegaarde (med Kapeller), der er beliggende borte fra Kirken.

I et med Stiftsøvrighedens Skrivelse af 17. Februar d. A. hertil indsendt Andragende har Provst for Lyng og Kronborg Herreders Provsti N. N. med Henvisning til de i Foraaret forestaaende Syn over Kirker forespurgt, om der udover det i § 39 i Lov Nr. 282 af 30. Juni 1922 om Vedligeholdelse af Kirker og Kirkegaarde m. v. omhandlede Vederlag for Syn over Kirker kan tilkomme den bygningskyndige Synsmand et særskilt Vederlag for Syn over Kirkegaarde (med Kapeller), der er beliggende borte fra Kirken.

Saaledes foranlediget skal man tjenstlig meddele til Efterretning og videre Bekendtgørelse, at der i Bestemmelsen i § 39, Stk. 1, i fornævnte Lov ikke findes Hjemmel til at yde den bygningskyndige Synsmand et særskilt Vederlag for Syn over Kirkegaarde (med Kapeller), der er beliggende borte fra Kirken.

Det tilføjes, at det i det Rigsdagen forelagte Forslag til Lov om Ændringer i Lov Nr. 282 af 30. Juni 1922 er foreslaaet, at Bestemmelsen i fornævnte § 39, Stk. 1, ændres saaledes, at Ordene „af 5 Kr.“ erstattes med Ordene „efter Ministeriets nærmere Bestemmelse“, hvorefter der vil foreligge Mulighed for nærværende Ministerium til at foretage en generel Forhøjelse af det ommeldte Vederlag.

Kirkeministeriets Approbation (3/3 1947) paa, at ... § 32 i den under 11. Marts 1942 approberede Vedtægt for Københavns Begravelsesvæsen indeholdte Takster forhøjes ...

Kirkeministeriets Skriv. (12/3 1947) (til Stiftamtmanden og Biskoppen over Aarhus Stift) ang. Kirkens Pligt til at renholde Gadestrækningen

omkring Kirkegaarden i Henhold til Politivedtægtens Bestemmelser.

I et med Stiftsøvrighedens Skrivelse af 18. Februar d. A. hertil indsendt Andragende har Grenaa og Gammelsgns Menighedsraad forespurgt, hvorvidt der paahviler Grenaa Kirke Fejepligt paa en Gadestrækning Vest for Kirkegaarden.

Menighedsraadet har i sit Andragende anført, at Grenaa Kirke fra gammel Tid har foretaget Gadefejning paa den Del af Gaden, som inde fra Byen fører til Kirkegaardens Hovedindgang, men at man, efter at Kirkegaarden for 10 Aar siden blev udvidet langs med Gaden, og der blev anlagt Fortov langs med den resterende Del af Kirkegaardsmuren, under forskellige Former har forhandlet med Grenaa Byraad om dettes Overtagelse af Fejepligten. Menighedsraadet har endvidere anført, at man, da Kirken som Ejer af Kirkegaarden næppe kan anses som Lodsejer i sædvanlig Betydning, ikke er klar over, om der overhovedet kan paalægges Kirken denne Forpligtelse, forsaavidt angaar Kirkegaardens Gadestrækning.

I Anledning heraf skal man tjenstlig meddele til Efterretning og videre Bekendtgørelse, at Grenaa Kirke efter Ministeriets Formening maa være pligtig at renholde Gadestrækningen omkring Kirkegaarden i Henhold til Politivedtægtens Bestemmelser, men at Spørgsmaalet iøvrigt henhører under Domstolenes Afgørelse.

Lov om Ændringer i Lov Nr. 282 af 30. Juni 1922 (15/3 1947) om Vedligeholdelse af Kirker og Kirkegaarde m. v., saaledes som denne Lov er ændret ved Lov Nr. 112 af 29. Marts 1924 [bl. a.]:

- 12) I § 17, Stk. 3, indføres efter „Stengærder“ Ordene: „og Mure“ og efter „nedbrydes“ Ordet: „flyttes“.
- 13) Til § 24, Stk. 1, føjes som nyt Punktum:
„Saafremt vedkommende Ægtefælle først dør efter Udløbet af Fredningstiden, skal Gravstedet dog holdes fornyet efter de Regler, som herom maatte være fastsat i den i § 23 ommeldte Vedtægt.“
- 14) Til § 24, Stk. 2, føjes som nyt Punktum:
„For nedgravede Askeurner er Fredningstiden normalt 10 Aar.“
- 15) Til § 24 føjes som nyt Stk. 4:
„Gravsteder, hvori er begravet Mænd eller Kvinder, der har haft særlig Betydning for Sognet eller Egnen, maa, naar Gravstedets retten er udløbet, ikke sløjfes af Kirkebestyrelsen uden Tilladelse af Synet (§ 32).“

(fortsættes)